

O'ZBEKISTONNING YANGI UYG'ONISH DAVRIGA O'TISH JARAYONIDA TARIX FANINING ROLI

Jasmina Xurramova Oybek qizi

Iqtisodiyot va Pedagogika Universiteti Tarix fakulteti

idoston707@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekistonning yangi uyg'onish davriga o'tish jarayonida tarix fanining tutgan o'rni, uning milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani tiklash, ma'naviy va siyosiy taraqqiyotga ta'siri ilmiy asosda yoritiladi. Tarix fanining yosh avlod tarbiyasidagi o'rni, xalqaro maydondagi ahamiyati hamda ijtimoiy-siyosiy islohotlar uchun ilmiy asos yaratishdagi funksiyalari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *tarixiy xotira, milliy o'zlik, yangi uyg'onish, ma'naviy yangilanish, tarixiy meros, milliy g'urur, tarix saboqlari, ijtimoiy-siyosiy taraqqiyot.*

Аннотация: *В данной статье научно обосновано раскрывается роль исторической науки в процессе перехода Узбекистана к эпохе нового Возрождения, её влияние на формирование национальной идентичности, восстановление исторической памяти, духовное и политическое развитие общества. Анализируются функции истории в воспитании молодого поколения, её значение на международной арене, а также её вклад в создание научной базы для социально-политических реформ.*

Ключевые слова: *историческая память, национальная идентичность, новое Возрождение, духовное обновление, историческое наследие, национальная гордость, уроки истории, социально-политическое развитие.*

Annotation: *This article provides a scholarly analysis of the role of the science of history in Uzbekistan's transition to a new Renaissance era. It examines how history contributes to the formation of national identity, the restoration of historical memory, and the spiritual and political development of society. The article also analyzes the functions of history in the education of the younger generation, its importance on the international stage, and its role in providing a scientific foundation for socio-political reforms.*

Keywords: *historical memory, national identity, new Renaissance, spiritual renewal, historical heritage, national pride, lessons of history, socio-political development.*

KIRISH

O'zbekistonning yangi uyg'onish davriga o'tish jarayonida tarix fani jamiyatni o'z o'tmishini anglash, milliy g'urur va qadr-qimmatni mustahkamlash, shuningdek, xalqning jahon tamadduniga qo'shgan hissasini chuqur idrok etishiga xizmat qilmoqda. Ushbu davr nafaqat siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy yangilanishlar bilan, balki milliy o'zlikka, tarixiy ildizlarga qaytish bilan ham xarakterlanadi. Prezidentimiz ta'kidlaganidek, "Tarixiy xotira — millatning genofondi. Uni yo'qotgan xalq kelajagini ham yo'qotadi." Mazkur fikr tarix fanining bugungi islohotlar jarayonidagi strategik ahamiyatini yanada yoritib beradi.

Tarix fanining jamiyat taraqqiyotidagi o'rni

Har qanday xalqning yuksalishi, avvalo, o'z tarixini chuqur bilish va anglashdan boshlanadi. Tarix — bu xalqning hayotiy tajribasi, sinov va g'alabalar xotirasi, kelajak yo'lini belgilovchi ma'naviy kuchdir. O'zbekiston tarixida IX–XII asrlardagi Sharq uyg'onishi va XIV–XV asrlardagi Temuriylar davri ikki buyuk renessans sifatida e'tirof etiladi. Beruniy, Ibn Sino, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy kabi allomalar ilm-fan, adabiyot va san'atda jahon ahamiyatiga molik yutuqlarga erishgan. Bugungi yangi uyg'onish jarayoni aynan ana shu ulkan tarixiy merosdan ilhomlanmoqda. Tarixni o'rganish nafaqat o'tmishni eslatadi, balki xalqimizning har bir og'ir sinovlardan o'tib, taraqqiyot sari intilganini namoyon qiladi.

Tarixiy xotiraning tiklanishi va milliy o'zlikning mustahkamlanishi

Mustaqillikdan so'ng O'zbekiston tarixiy adolatni tiklash, tarixiy shaxslar va voqealarni qayta kashf etish, ularning ilmiy bahosini berish bo'yicha keng ko'lamli ishlarni amalga oshirdi. Bu jarayon yangi uyg'onishning asosiy tamoyillaridan biri o'tmishdan saboq olib, kelajakni bunyod etish g'oyasini mustahkamlamoqda.

Amir Temurning davlat boshqaruvidagi tartib-intizom va adolat tamoyillari bugungi boshqaruv tizimi uchun ibrat bo'la oladi. Navoiy asarlaridagi insonparvarlik g'oyalari esa hozirgi ma'naviy siyosat bilan uyg'unlashmoqda. Tarixiy saboqlar jamiyatni xatolardan ogohlantiruvchi ma'naviy kompas vazifasini bajaradi.

Yoshlar tarbiyasida tarix fanining o'rni

Yangi uyg'onish davrining asosiy ishtirokchisi — yoshlar hisoblanadi. Ularni tarix ruhida tarbiyalash ma'naviy yuksalishning muhim shartidir. Tarix darslari, muzeylar, tarixiy filmlar, madaniy meros obyektlari, ekspeditsiyalar yosh avlodga ajdodlarimizning jahon tamadduniga qo'shgan ulkan hissasini anglash imkonini bermiqda.

Bu jarayon:

- vatanparvarlik,

- milliy gʻurur,
- masʻuliyat,
- mehnatsevarlik

kabi fazilatlarni shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Tarixiy merosning saqlanishi va xalqaro maydondagi oʻrni

Oʻzbekiston bugungi kunda oʻzining ulkan tarixiy merosini saqlash, restavratsiya qilish va uni jahon hamjamiyatiga targʻib etish orqali global madaniy makonda munosib oʻrin egallab bormoqda. Samarqand, Buxoro, Xiva kabi shaharlardagi tarixiy obidalar jahon madaniy merosining muhim boʻlagi sifatida eʼtirof etilgan.

Tarix fanining xalqaro maydondagi vazifalari quyidagilardan iborat:

- milliy meros va tarixiy shaxslar faoliyatini dunyoga tanitish;
- madaniy diplomatiyani rivojlantirish;
- davlatning xalqaro imijini mustahkamlash.

Tarix fanining ilmiy-siyosiy qarorlar qabul qilishdagi ahamiyati

Tarixiy faktlar va tajribani ilmiy tahlil qilish Oʻzbekistonning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy islohotlarida muhim oʻrin tutadi. Oʻtmishda yoʻl qoʻyilgan xatolar — adolatsizlik, zulm, boshqaruvdagi beqarorlik kabi holatlar — bugungi siyosiy qarorlar uchun ogohlantiruvchi saboq vazifasini bajaradi.

Tarixiy tajribaning oʻrganilishi quyidagilarga imkon yaratadi:

- adolatli boshqaruv tizimini shakllantirish;
- ijtimoiy barqarorlikni taʼminlash;
- milliy manfaatlarini xalqaro maydonda himoya qilish;
- siyosiy strategiyalarni ilmiy asoslash.

Xulosa: Oʻzbekistonning yangi uygʻonish davriga oʻtish jarayonida tarix fani beqiyos ahamiyat kasb etadi. Tarix nafaqat oʻtmishni oʻrganadi, balki kelajakni ongli ravishda qurish uchun zarur boʻlgan ilmiy, maʼnaviy va siyosiy asosni yaratadi. Tarixiy xotira, milliy oʻzlik, ajdodlar merosiga hurmat — yangi uygʻonishning mustahkam poydevoridir.

Tarixni chuqur bilgan xalq oʻtmishdagi xatolarni takrorlamaydi, ulardan kuch olib, yangi yutuqlarga erishadi. Shu bois tarix fani yangi Oʻzbekistonning maʼnaviy tayanchi, milliy gʻurur va uchinchi Renessansning ilhom manbai sifatida alohida ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi Oʻzbekiston strategiyasi. — Toshkent: Oʻzbekiston, 2021.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tarixiy xotirasiz kelajak yoʻq. — Toshkent: Maʼnaviyat, 2019.

3. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. – Toshkent: O'zbekiston, 1998.
4. Yo'ldoshev Q., Jo'rayev N. O'zbekiston tarixi. – Toshkent: Fan, 2017.
5. Alimova D., Abdurahmanova G. O'zbekiston tarixi: darslik. – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2020.
6. Bertels E.E. Navoiyning ijodi va Sharq uyg'onish davri. – Moskva: Nauka, 1965.
7. Bartold V.V. Turkiston tarixi ocherklari. – Toshkent: Fan, 1997.
8. Beruniy A. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar. – Toshkent: Fan, 1968.
9. Ibn Sino. Tib qonunlari. – Toshkent: Fan, 1993.
10. Sodiqov Q., Jo'rayev M. O'zbek davlatchiligi tarixi. – Toshkent: Universitet, 2018.